

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije

Sindikat študentov, dijakov in mladih brezposelnih –

Sindikat Mladi plus

Dalmatinova 4

1000 Ljubljana

info@mladiplus.si

Ljubljana, 10. 11. 2017

Transparentno o pripravništvih – so ta sploh urejena?

Ob mednarodnem dnevu pripravništev, ki ga obeležujemo 10. 11. 2017, na Sindikatu Mladi plus opozarjamo na pomanjkljivo urejena pripravništva in pozivamo vlado, da omenjeno področje nemudoma uredi. Zahtevamo transparentne informacije o tem, katere ukrepe je vlada realizirala od sprejetja lastnih sklepov junija 2015, obenem pa zahtevamo tudi zakonsko prepoved volonterskih pripravništev.

Na Sindikatu Mladi plus že več let opozarjamo na problematiko opravljanja volonterskih pripravništev v Sloveniji in nasprotujemo kakršnimkoli oblikam neplačanega dela. Nesprejemljivo se nam namreč zdi, da bi mladi delali popolnoma zastonj, pod pretvezo »nabiranja izkušenj«, s tem pa velikokrat zgolj nadomeščali potrebe po redno zaposlenih na določenem delovnem mestu.

Potem ko je vlada decembra 2014 sprejela sklep, da volonterska pripravništva ne smejo biti razpisana, je bil s tem narejen pomemben korak v smeri prepovedi tovrstnih pripravništev, vendar od takrat vlada ni zmogla nadaljnjih korakov, da bi omenjen sklep opredelili tudi zakonsko in mladim omogočali plačana pripravništva.

Vseskozi smo namreč poudarjali, da mora istočasno z ukinitvijo volonterskih pripravništev v veljavo stopiti tudi ustrezen sistem, s katerim bo mogoče dolgoročno zagotavljati sredstva za plačana pripravništva in vzpostaviti celovit sistem kakovostnih pripravništev.

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije

Junija 2015 je vlada po naših prigovarjanjih pripravila dokument z naslovom *Analiza opravljanja pripravništva v RS*, s pomočjo katerega naj bi predstavili pregled omenjene

problematike, hkrati pa postavili cilje in predstavili ukrepe za njeno ureditev. Že takrat smo bili na Sindikatu Mladi plus kritični do omenjenega dokumenta, saj ni zagotovil ustreznih rešitev.

Zdaj, po več kot dveh letih in po izteku vseh rokov za implementacijo ukrepov, želimo informacije o tem, kaj od načrtanih ciljev so odgovorni uresničili, in kakšni so nadaljnji ukrepi za rešitev področja pripravništva.

Zakonska ureditev

Na nekaterih področjih je prišlo do sprememb področnih zakonov, in sicer na dva načina: najprej tako, da je opravljanje volonterskega pripravništva postalo prepovedano, in tudi tako, da opravljeno pripravništvo ni več glavni pogoj za pristop k strokovnemu izpitu. Do slednjega lahko po novem pridejo mladi z ustreznimi »delovnimi izkušnjami«. Vendar opozarjamo, da mladi vseeno težko pridejo do potrebnih delovnih izkušenj, saj gre večinoma za zaposlitve v javnem sektorju, v katerem je zaposlovanje še vedno omejeno.

Prav tako je po novem možnost opravljanja volonterskega pripravništva izbrisana iz Zakona o urejanju trga dela (ZUTD), a so tovrstna pripravništva še vedno dovoljena v krovnem zakonu za področje dela, tj. v Zakonu o delovnih razmerjih (ZDR-1).

Vlado in predvsem Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti pozivamo, da zakonsko prepove volonterska pripravništva in to tudi zapiše v ZDR-1. Potem ko so namreč na MDDSZ obljubljali spremembo delovnopravne zakonodaje in z njo z izgovorom, da bo tega prišlo v paketu z drugimi zakoni, zavlačevali, še vedno ni prišlo do spremembe ZDR-1 in s tem do prepovedi volonterskih pripravništev. Zahtevamo transparentnost in jasn odgovor, kdaj namerava pristojno ministrstvo to urediti.

Prav tako je treba možnost opravljanja volonterskih pripravništev izbrisati tudi iz drugih področnih zakonov, na primer. na področju pravosodja in v Zakonu o javnih uslužbencih.

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije

Omogočanje plačanih pripravništev

Prek sheme Jamstvo za mlade so bila v letu 2016 in 2017 financirana pripravništva na določenih področjih, s tem pa je bilo mladim omogočeno opravljanje pripravništva in s tem izpolnjevanje pogojev za pristop k strokovnemu izpitu. Vendar pa je šlo za omejena sredstva, prav tako pa so se lahko v programe vključili zgolj mladi do devetindvajsetega leta starosti. To je vsem drugim mladim, ki niso bili izbrani prek omenjenih razpisov ali pa so že dopolnili trideset let in več, odvzelo možnost opravljanja pripravništev. Prav tako je treba omeniti, da je izvedbeni načrt Jamstva za mlade pripravljen le do zaključka leta 2017.

Vlado in pristojna ministrstva zato pozivamo, da nam predstavi jasne številke, koliko mladih je pridobilo možnost opavljanja pripravništva, tako tistih, ki so bili financirani z evropskimi sredstvi, kot prek rednih pripravništev oziroma zaposlitev, in kakšne so realne potrebe na področju pripravništev, na primer koliko mladih čaka na možnost njihovega opravljanja.

Prav tako jih pozivamo, da pripravijo in predstavijo načrte financiranja pripravništev za prihodnja leta, ob tem pa zagotovijo, da so pripravništva financirana s stabilnimi sredstvi oziroma iz integralnega proračuna, saj so evropska sredstva nestabilna in praviloma omejena na mlade v starosti do devetindvajset let.

Kakovost pripravništev

Vseskozi se zavzemamo za izvajanje kakovostnih pripravništev, s pomočjo katerih bodo mladi dobili vsa potrebna praktična znanja in izkušnje za samostojno opravljanje dela. To naj vključuje mentorsko podporo, podajanje povratnih informacij in zagotavljanje dostojnih pogojev za delo.

Trenutno pa je izvajanje pripravništev v praksi lahko zelo različno in odvisno od posameznih delodajalcev. To je najbolj vidno na področju pravosodja, prav tako pa so pripravništva nejasno opredeljena tudi na področju kulturne dejavnosti.

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije

Vlado in pristojna ministrstva pozivamo, da nam predstavijo, kaj so v zadnjih letih naredili na področju zagotavljanja kakovostnih pripravništev in kako bodo ta zagotavljali v prihodnje.

Mednarodna kampanja

Na Sindikatu Mladi plus smo se pridružili svetovni kampanji Transparency at Work <https://www.facebook.com/groups/1203431533116088/>, v okviru katere bomo s pomočjo posebne spletne platforme zbirali mnenja mladih o delodajalcih in te tudi ocenjevali. Tako želimo raziskati kateri delodajalci nudijo kakovostna in plačana pripravništva, dostojno delo, želimo zagotoviti transparentost, spodbuditi delodajalce k sprejemanju odgovornosti, opolnomočiti mlade ter pridobiti podatke za izvajanje kakovostnega zagovorništva na tem področju.

S kampanjo začnemo v petek, 10. 11., in od takrat naprej bo vsaka mlada oseba imela možnost, da na posebni spletni platformi izpolni vprašalnik in oceni delodajalca, pri tem pa bodo odgovori lahko anonimni. Po testnem obdobju bomo vprašalnik dodelali in prevedli v slovenščino ter ga prilagodili tukajšnjim razmeram. Celotna spletna platforma pa bo predstavljala največjo bazo podatkov in informacij o delodajalcih vseh vrst, ki jo bodo vzpostavili prav – mladi.

Pozivamo vse mlade, da se nam pridružijo na dnevu odprtih vrat, v petek, 10.11.2017 med 10.00 in 15.00 uro v pisarni Sindikata Mladi plus (Dalmatinova 4, Ljubljana) in nam zaupajo svojo 'delodajalsko' izkušnjo.

Zaključek

Četudi se morda na prvi pogled zdi, da so pripravništva v Sloveniji relativno dobro urejena, saj vlada v tej smeri občasno sprejme sklep ali dva, izda kakšen dokument in sem ter tja pripravništva tudi razpiše, pa so za vsem tem konkretne zgodbe ljudi, ki zaradi nejasne ureditve ne morejo dostopati do strokovnega izpita, ne izpolnjujejo pogojev pristop k pripravništvom in imajo tako otežen dostop do trg dela in poklica, za katerega so se izobraževali.

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije

Prav tako se na Sindikatu Mladi plus zavzemamo za dostojna in plačana pripravništva na tujem. Ogromno delodajalcev, tudi evropskih institucij in podobnih organizacij, izkorišča mlade tudi prek razpisovanja volonterskih pripravništev, kar je treba prepovedati.

Ob tokratnem mednarodnem dnevu pripravništev tako osvetljujemo položaj na tem področju v Sloveniji in zahtevamo bolj celostne rešitve, kakovostna in plačana pripravništva ter se pridružujemo kolektivnemu gibanju na mednarodnem nivoju s sodelovanjem v kampanji Transparency at Work.

Priloga: Pregled pripravništev po posameznih področjih

Državna uprava

Na tem področju se je zgodil manjši premik v pozitivno smer, saj so bile uvedene posebne kvote za zaposlovanje pripravnikov. Za to smo se močno zavzemali tudi na Sindikatu Mladi plus, saj je ravno prepoved zaposlovanja in implementacija Zakona o uravnoteženju javnih finance (ZUJF) mladim onemogočala dostop številnih delovnih mest. Kvote so opredeljene v Skupnem kadrovskem načrtu organov državne uprave, v katerem je bilo za leti 2016 in 2017 predvidenih 237 pripravniških mest in kandidatov za policiste. Vendar pa nimamo točnega podatka, koliko pripravniških mest je bilo dejansko razpisanih in koliko zaposlitev realiziranih. Nekatera ministrstva so sicer objavila več razpisov za pripravniška delovna mesta, a točnih podatkov ni na voljo.

Po uvedbi kvot za zaposlitev pripravnika ni več potrebno posebno soglasje za njegovo zaposlitev, pri določenih delovnih mestih pa delovne izkušnje bodisi niso več zahtevane bodisi so upoštevane tudi delovne izkušnje, pridobljene s študentskim delom. Vendar pa je z zakonskega vidika na tem področju še vedno dovoljeno opravljanje volonterskega pripravništva, saj pristojno ministrstvo še vedno ni spremenilo Zakona o javnih uslužbencih, v katerem je treba zakonsko odpraviti možnost opravljanja volonterskega pripravništva v državnih organih in na upravnih enotah.

Vzgoja in izobraževanje

Na področju VIZ je MIZŠ pripravilo spremembo Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI) ter tako odpravilo volontersko pripravništvo. Prav tako je bila

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije

pripravljena sprememba Pravilnika o strokovnem izpitu strokovnih delavcev v VIZ, kjer po novem kot delovne izkušnje za pristop k strokovnem izpitu upoštevajo tudi pedagoško prakso in neformalno pridobljene izkušnje kot neposredne aktivnosti z namenom vzgoje in izobraževanja. V praksi se pojavlja problem pri razumevanju tega, katere delovne izkušnje je mogoče všteti v ure, ki jih je treba zbrati.

Prek sheme Jamstvo za mlade oziroma razpisa *Prva zaposlitev v VIZ* so odgovorni financirali prvo zaposlitev mladih na tem področju, a so ti razpisi večkrat naleteli na neodobranje tako ravnateljev in delodajalcev kot tudi mladih. Prvi razpis je bil zaradi neustreznih razpisnih pogojev popolnoma neuspešen, drugi razpis pa tudi ni bil bistveno boljši, saj je bila zapolnjena zgolj tretjina razpisanih mest.

Prav tako Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport zaradi pomanjkanja sredstev ne razpisuje več pripravništev v vzgojno izobraževalnih zavodih. Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI) namreč jasno določa, da mora omenjeno ministrstvo vsaj enkrat letno razpisati takšna pripravništva, česar pa odgovorni niso storili že od leta 2014, kar predstavlja nedvoumno kršitev zakona, za kar na MIZŠ ne odgovarjajo.

Na MIZŠ je bila ustanovljena tudi delovna skupina, ki naj bi področje pripravništev začela naslavljal celostno, vanjo pa so bili vključeni najrazličnejši akterji (ravnatelji, Pedagoška fakulteta, mladi, sindikati, predstavniki ministrstva itd.), a je delo skupine nenadoma zamrlo, saj so z MIZŠ nehali pošiljati zapisnike preteklih sej, prav tako pa so prenehali sklicevati nove. Področje VIZ tako še vedno ostaja neurejeno z vidika trajnosti in systemskega financiranja pripravništev.

Pravosodje

Kakršnakoli sprememba na področju sodniških pripravništev je več kot dobrodošla, saj je področje pravosodja je med najbolj katastrofalnimi, saj se v več kot dveh letih tu ni zgodilo praktično nič. Ministrstvo je sicer v tem času pripravilo analizo stanja na področju pravniškega državnega izpita. Prav tako so vmes sicer poskušali s spremembo zakonodaje in pripravili novelo Zakona o pravniškem državnem izpitu, ki pa je bila tako katastrofalno pripravljena, da smo ji nasprotovali vsi in je bila v času koalicijskih usklajevanj ta tudi umaknjena.

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije

Večina diplomantov, ki se prijavijo za sodniške pripravnike je tako še vedno obsojenih na pretirano dolgo čakanje za opravljanje pripravništva na sodiščih. Vzrokov za tako stanje je več, eden glavnih pa je gotovo pomanjkanje finančnih sredstev, ki jih sodišča namenijo za usposabljanje pripravnikov. Pripravništva na sodiščih se teoretično lahko opravljajo na dva načina: tako, da se pripravnike zaposli in imajo zraven sklenjeno delovno razmerje, ali tako, da sodišča sprejmejo volonterske pripravnike, čigar usposabljanje večinoma traja 8 mesecev, pri tem pa naj bi imel tak pripravnik zaposlitev sklenjeno drugje. V praksi pa se večkrat pokaže, da to ne drži. Volonterske pripravnike, ki v tem primeru niso v delovnem razmerju, to postavlja v negotov položaj in vpliva na njihovo socialno varnost.

Žal se torej na področju pravosodja še vedno pojavljajo volonterska pripravništva. **Od julija do sredine oktobra 2017 so tako v sodstvu sprejetih 89 novih sodniških pripravnikov volonterjev, ki naj bi se jim zagotavljal zgolj plačan prevoz na delo ter malico.** Predvsem pa je vprašljiva kakovost sodniškega pripravništva, saj so pripravniki velikokrat prepuščeni sami sebi oziroma volji in dostopnosti mentorja. Ni namreč jasen okvir, kaj so naloge in obveznosti pripravnikov, s čemer bi lahko določali kakovost pripravništev. Boljše razmere in zagotovljeno socialno varnost imajo pripravniki, ki so zaposleni na Državnem tožilstvu, v odvetništvu in na področju notariata, saj so v delovnem razmerju.

Pred kratkim je Ministrstvo za pravosodje pripravilo nove predloge sprememb Zakona o pravosodnem izpitu, ki naj bi prinesel nekaj sprememb na področju usposabljanja v pravosodju, kjer naj bi tudi ukinili volonterska pripravništva. Predlog je trenutno še v fazi idejnega načrta oziroma zbiranja predlogov zainteresirane javnosti, vendar gredo ideje ministrstva predvsem v smeri »razbremenitve sodišč«, zaradi česar se bojimo, da to pomeni tudi manjše finančne vložke za financiranje pripravništev in zato še težji dostop do pripravništev.

Zaskrbljujoče je tudi, da ministrstvo predvideva, da bi spremenjen zakon stopil v veljavo šele s 1.1.2022, in da niso ponudili nobenih rešitev za vmesno obdobje.

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije

Socialno varstvo

Na MDDSZ so pripravili spremembe Zakona o socialnem varstvu, ki so prinesla skrajšanje trajanja pripravništev iz enega leta na šest mesecev za socialne delavke in delavce

oziroma devet mesecev za diplomante/magistre iz sorodnih strok (npr. psihologe, pravnike). Poleg pripravništva se sedaj med pogoje za pristop k strokovnem izpitu štejejo tudi delovne izkušnje, pridobljene po diplomi, v enakem obsegu kot pripravništvo. Vendar pa še vedno ostaja nejasno določeno, katere delovne izkušnje bodo upoštevane. Prav tako so v zadnjih letih financirali pripravništva zgolj iz zato predvidenih evropskih sredstev zato je nejasno ali so omogočili dovolj mest, glede na potrebe mladih po opravljanju pripravništev. Na premajhno število mest in na dejstvo, da razpis za pripravništvo v socialnem varstvu dve leti (2014 in 2015) ni bil razpisan, so opozarjali tudi mladi diplomanti, magistri in študentje socialnega dela, s pozivi za sistemsko ureditev pripravništva na področju socialnega varstva.

Septembra letos smo na spletni strani Zavoda za zaposlovanje RS zasledili večje število objavljenih prostih delovnih mest za pripravnike v socialnem varstvu – na Centrih za socialno delo in v socialnovarstvenih organizacijah po celotni Sloveniji. Razpise so objavljale organizacije same. Kljub objavljenim prostim delovnim mestom, kar lahko nakazuje na ureditev situacije, se mladi diplomanti, diplomantke, magistri in magistrice socialnega dela ter nenazadnje tudi študentje in študentke socialnega dela še vedno sprašujejo, ali je situacija na področju pripravništva v socialnem varstvu zdaj urejena in ali lahko pričakujejo, da se bo tudi zanje našlo prosto mesto za pripravništvo, ki je pogoj za strokovni izpit. Še vedno se sprašujejo: kolikokrat na leto bodo zunaj razpisi za pripravništvo, kdo jih bo razpisal – MDDSZ ali organizacije same –, kakšno bo število razpisanih mest, koliko mest bo za socialne delavce (šestmesečno obdobje) in koliko za druge profile (devet mesecev) ter ali je situacija pripravništev na področju socialnega dela sistemsko urejena vnaprej in ali so za to predvidena finančna sredstva.

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije

Kultura

Ministrstvo za kulturo je pripravilo spremembo Zakona o varstvu kulturne dediščine (ZKVD), s čimer je bilo ukinjeno volontersko pripravništvo na področju kulture. Spremenjen je bil tudi Zakon o knjižničarstvu (ZKnj), ki ukinja pripravništvo in ga nadomešča s strokovnim usposabljanjem pod vodstvom mentorja. Na žalost ob tem ni jasno, kako se to strokovno usposabljanje razlikuje od prej opredeljenega pripravništva.

Prav tako je na področju varstva kulturne dediščine in varstva arhivskega gradiva ogromno nejasnosti glede same organizacije pripravništva, kot tudi glede urejanja t.i. prostovoljnega dela, pri katerem nas skrbi, da bodo s tem nadomeščali volonterska pripravništva. Prav tako ministrstvo nima opravljene analize potreb za opravljanje pripravništev na področju kulturne dediščine. Tudi na tem področju tako primanjkuje informacij o potrebnih pripravniških mestih in tudi tukaj niso zagotovljenih sredstev za trajno in stabilno financiranje pripravništev.

Zdravstvo

Področje zdravstvene dejavnosti je morda še najbolj urejeno, vendar pa je tudi tu treba izpostaviti nekatere poizkuse sprememb. Pripravništva s področja zdravstva trenutno financira Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije. V novem predlogu Zakona o zdravstvenem zavarovanju in zdravstvenem varstvu (ZZVZZ-1) pa se je pojavil nov predlog, ki pravi, da bo Republika Slovenija iz proračuna zagotavljala finančna sredstva za plače in druge prejemke iz delovnega razmerja pripravnikov in specializantov v mreži javne zdravstvene službe. Financiranje iz integralnega proračuna bo omogočilo stabilno in nemoteno izvajanje pripravništva, vendar pričakujemo, da se bo pripravništvo izvajalo v primerljivem obsegu, kot se je do zdaj.